MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNTA **ASIANTUNTIJALAUSUNTO**

HE 147/2017 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE YKSITYISTIELAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Kiitän mahdollisuudesta antaa asiassa asiantuntijalausunto.

Yksityistielain kokonaisuudistus on tervetullut, koska nykyinen laki on erittäin vaikeaselkoinen ja monilta osin vanhentunut. Yksityistielain tulkitseminen edellyttää lakimieheltäkin samaan aikaan selitysoppaan lukemista ja tämä on ns. kansalaislain osalta erittäin huono tilanne. Lain tulisi olla selkeä ja helposti sovellettava, koska tiekuntia hallinnoivat maallikot.

Yksityisteiden merkitys on suuri niin kansalaisille kuin kansantaloudellekin, eikä biotalouden merkityksen kasvaminen ole vähentämässä yksityistieverkon merkitystä koko kansantaloudelle.

Maanomistajien epäoikeudenmukaiseksi kokema arvonlisäveron vähennysoikeus ei ole toteutumassa. Tämä koetaan suureksi ongelmaksi erityisesti maa- ja metsätaloustuottajien keskuudessa, koska heidän maksuosuudet yksityisteiden kuluista on ylivoimaisesti suurin. Arvonlisäveron vähennysoikeus antaisi merkittävään lisäpanostukseen rinnastettavan taloudellisen hyödyn tienpitoon. Laissa ei myöskään säädetä tieyksiköinnin määrittämisestä, joka perustuu yleisesti Maanmittauslaitoksen ohjekirjaan. Erityisesti maitotilojen osuutta tieyksiköistä on yleisesti pidetty kohtuuttoman korkeana, koska tilalla säännöllisesti käyvälle maitoautolle on laskettu suuri merkitys.

Seuraavassa kommentteja HE:n yksittäistä pykälistä.

Kasvillisuuden poistaminen tiealueelta sekä näkemä- ja suoja-alueelta (5 §)

Tiealueelta sekä mahdolliselta näkemä- ja suoja-alueelta esitetään oikeutta poistaa piha-alueiden ulkopuolista näkemää haittaavaa luonnontilaista kasvillisuutta.

Ehdotetussa säännöksessä on useita ongelmia.

Ensinnäkin näkemä- ja suoja-alueiden määrittämiseen ei ole tarvetta. Yksityisteiden ja maanteiden risteykset sekä rautateiden tasoristeysten näkemäalueet ovat jo nyt varmistettu maantie- ja ratalakien näkemäalueiden kautta.

Erittäin ongelmallista on, että oikeus luonnontilaisen kasvuston poistamiseen annettaisiin ilman ulkopuolista valvontaa. Kyseessä on kuitenkin maanomistajan omistusoikeuteen puuttuva toimenpide, jonka taloudellinenkin arvo voi pitkällä yksityistiellä olla merkittävä. Tällainen toiminta on omiaan aiheuttamaan kiistoja, koska vaarana on, että oikeutta käytettäisiin liian yksioikoisesti olosuhteita huomioimatta tai jopa suoranaisena riitojen välikappaleena.

Mielestäni kasvuston poistaminen tulisi alistaa esimerkiksi kunnan rakennusvalvontaviranomaisen hyväksyttäväksi, jolloin päätös olisi puolueeton ja rakennusvalvonnan ammattitaito varmistaisi samankaltaisen kohtelun eri yksityisteillä. Erityisesti näkemä- tai suoja-alueelta poistettava puusto on ensisijaisesti omaisuuden suojaan liittyvä kysymys, eikä perustuslailla suojattua omaisuutta voida käsitykseni mukaan

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

Ehdotetun säädöksen sanamuoto on ilmeisen epätarkka, koska kasvuston poistaminen olisi mahdollista vain näkemää haittaavan kasvuston osalta. Näin esimerkiksi pitkällä suoralla ei ilmeisestikään olisi kasvuston tarpeellisellakaan poistolle perusteita, koska suoralla tieosuudella näkyvyyttä riittää reunakasvustosta huolimatta.

Mielestäni kasvuston poistamiselle pitäisi olla mahdollisuus **tiealueella**, mutta sitä ei ole syytä sitoa vain näkemälle aiheutuvaan haittaan vaan perusteena pitäisi olla tienpidon ja liikenneturvallisuuden tarpeet. Näin esimerkiksi kuorma-autojen peilejä uhkaava kasvusto voitaisiin poistaa, kuten hyvään tienpitoon kuuluu.

Omaisuudensuoja ja muiden kuin tieosakkaiden oikeus käyttää yksityistietä (28 §)

Yksityistiet ovat yksityisin varoin rakennettuja ja ylläpidettyjä. Näin ollen omaisuudensuojan näkökulmasta lähtökohtana on oltava tien omistajien oikeus päättää ulkopuolisten tienkäytöstä ja sille asetettavista mahdollisista ehdoista. Ulkopuolisten moottoriajoneuvojen ja hevosajoneuvojen liikennöinti on oltava oikeus kieltää ja toisaalta ulkopuolisilta tulee olla mahdollista veloittaa tien käyttämisestä.

On myös selvää, ettei moottoriajoneuvoilla ajaminen kuulu jokamiehenoikeuksiin. Jokamiehenoikeuksista nauttimiseen liittyy myös vastuu siitä, ettei niistä nauttimisesta aiheudu maanomistajille haittaa tai häiriötä. Lainkohdan perusteluissa on mielestäni asianmukaisesti todettu, että toistuva ratsastaminen voi aiheuttaa tien kunnossapidolle lisäkustannuksia aiheuttavaa haittaa, eikä siten ole jokamiehen oikeuden käyttämistä. Edelleen on tarpeen todeta, että tienpidon kustannukset on korvattava suuremmissa ulkoilutoimintaan liittyvissä tapahtumissa ja tällaisen toiminnan järjestäjän tulee korvata kulut tienpitäjälle. Kokemukseni maanomistajien ja tiekuntien suunnalta on, että esimerkiksi suunnistusseurojen kanssa tällainen menettely toimii pääsääntöisesti erittäin hyvin.

28 § 1 momentin sanamuoto

HE:ssä on esitetty muiden kuin osakkaiden tienkäytön osalta yhtenä luvanvaraisuuden arviointiseikkana tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävän toiminnan olevan luvanvaraista. Mielestäni tämä on liian tulkinnanvarainen määritelmä ja pitää sisällään ajatuksen siitä, että muiden omaisuuden laajempikin käyttäminen ilmaiseksi voisi olla sallittua. Tien kunnossapitokustannusten lisääntyminen on erittäin vaikeasti todennettavissa eli sen enempää tiekunnan kuin ulkopuolisen kulkijankaan on ennalta lähes mahdotonta todeta milloin kunnossapitokustannukset lisääntyisivät selvästi.

Ehdotan, että ”tien kunnossapitokustannuksia selvästi lisäävän toimintaan” sijaan käytettäisiin yksinkertaista muotoa, kuten ”vähäistä merkittävämpään”.

Alueen käyttäminen tilapäisesti tienä (31 §)

Tarve tien ulkopuolisen alueen käyttämiseksi tieksi voi tulla kyseeseen esimerkiksi maansortuman tai sillan vaurioitumisen vuoksi. Oikeus on tarpeellinen, mutta tulee käytettäväksi hyvin harvoin.

Mielestäni näin vahvan puuttumisen maanomistajan omistusoikeuteen tulisi olla jollakin tavoin kontrolloitua ja ehdotan ratkaisuksi kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta saatavaa lupaa. Useimmiten tällaista oikeutta vaativat tilanteet lienevät sellaisia, että paikalla on jo muutoinkin viranomaiset hoitamassa tilannetta, kuten poliisi tai pelastuslaitos. Näin ollen kunnan rakennusvalvontaviranomaisen kutsuminen paikalle ei ole ylimitoitettu vaatimus.

Takautuvien käyttömaksujen määräajat syytä yhtenäistää (39 § ja 41 §)

HE:n 41 § 4 momentin mukaan tiekunnan ulkopuolisten tienkäyttäjien käyttömaksut voidaan määrätä takautuvasti vain yhdeltä (1) vuodelta. Tiekunnan jäseniä koskevassa 39 § 4 momentin mukaan käyttömaksut voidaan määrätä takautuvasti kolmen (3) vuoden ajalta.

Määräajan takautuvien tiemaksujen veloittamiselle tulisi olla sama tienkäyttäjästä riippumatta, eikä tuollaiselle erolle ei ole esitetty mitään perusteita. Tienkäyttäjien yhdenvertaisuuden lisäksi tämä selkeyttäisi myös tiekunnan toimintaa ja vähentäisi turhia selvittelyjä ja kiistoja.

Joensuussa 12.3.2018

Simo Takalammi
Lakimies